

צדיקים משביעין את יצורן באהיך תשלוא

גרסי' בחולין (קיי א') ירמי בר דיקולי מפומבדיתא אילע לסתורא במעלי י' ומא דכפורי, אפקינהו قولוי עלמא לכהלינהו שדיבנהו, אזל איהו נקטינהו אללינהו, אייתוה לком' דבר חסדא, אייל אמר תעביד הци' (זהרי במקומנו המנהג לאטר הכהל באכילה), אייל מאתרא דבר יהודהanca דאכילד, אייל ולית לך נותנים עליו חמורי המקום שהליך לשם, אייל חזץ לתחום אכלתינהו, ובמה טויתינהו (היכן הי' לך שם עצים, רשי'י) אייל בפורךני (חרצנים הבערתי), ודילמא מילין נסרך הויא, אייל לאחר יי'ב חדש הוו, ודילמא דגאל הויה, אייל יאוש בעלים הוה דקדו בהו חילפי, חזיני דלא הווי מנח תפילין, אייל מיט לא מנחת תפילין, אייל חולוי מעיין הוו, ואמר רב יהודה חולוי מעיין פטור מן התפילין, חזיני דלא הווי קא רמי חוטי, (לא הטיל ציצית בטליתו, רשי'י) אייל מיט לית לך חוטי, אייל טלית שאולה היא, ואמר רב יהודה טלית שאולה כל לי יומ פטורה מן הציצית', וכיו' עי'כ.

הבה בצייר לעצמו מה שאירע לרמי בר דיקולי תלמידו של רב יהודה כפי שבא תיאورو בಗמ', עני מודכו שאין לו במה להחיה את נפשו אף בערב יומ הכהפורים, חולה מעיים, הבגדים שעליו אף הנה שאולים היו, ומאתר שמצוה לאכול בעי והכיף הוכרח ליטול את הכהלים שזרקו אנשי העיר החוצה, ולצאת מהוץ לתחום העיר ולצלותם על חרצנים שמצו, והיא טעודתו.

הלא יפלא עיני כל רואה, על מה ולמה לא נכנס רמי בר דיקולי לבית היהודי לסייע את סעודת ערב היום הקדוש, היש לך אדם מישראל שלא יכנס אורח בשעה זו. למדנו מיכן כי כדי כל הדוחק והטורה וכל עוקלי ופשור ובלבד שלא ליהנות משלחן של אחרים, וקיים רמי בר דיקולי בנפשו אמרם זיל' ייפשוט נבלה בשוק ואל תצרכ לבריות".

וכן אי' בחולין (ז ב') יאמר לו רבינו לר' פנחס בן יאיר רצונך סעוד אצל, אמר לו הן, צחבו פניז של רבבי', (שמח מפני שלא הי' ר' פנחס רגיל ליהבות משל אחרים כדרקמן, רשי'י) יעוויש כל השתלשות הדברים שהי' בינויהם, עד שלבסוף אמרו שם "גביה טורא בינוייה, בכיה רבוי ואמיר מה בחייהו כר בmittan על אחות כמה וכמה", פירושי' יבחייהן של צדיקים כר, בנות הקדוש ברוך הוא לבו על תאותם שלא להעיר דעתם, שגרם הדבר שנכנס בפתח הפְּרִידָות שיפורש, ולא יעבור על דעתו הראשונה שאינו דרכו לסייע משל אחרים, כדרקמן" עכ"ל רשי'י. והי' שאמרו שם על ר' פנחס בן יאיר ימיימו לא בצע על פרוסה שאיבה שלו, ומימות שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו'.

האדם שלט כה מתרחק ובORTHOT מלהבות משל אחרים, (ואפי' משל אביו), עד שהקביה משנה סדרי הטבע כדי שיוכל לקיים רצונו ומנגנו זה, כי הננה מזולתו הופך להיות עובד לעבדים, שכן בגל שנטל הנאה מחבירו הוא משתעבד ומתחייב לדולתו ונעשה תלוי בו.

ולא עוד אלא שהלוקח דבר מזולתו, קונה בנסיבות המכונה של "ילקיחת" והנהה על חשבו הזולות, וכל כך משתרש הרגל רע זה בנפשו עד אשר אם ימנע ממנו הדבר עlol הוא לבא לידי שפיכות דמים, וכמו שמצוינו במדרש (קהלת רבה פ' יג יא) "רופא אחד בציופורי הי' בידו שם המפורש, לפניו מותו רצחה למסור אותו לאחר, אמרו לו ישנו כאן אחד ורי פנחס בר חמא שמו הרاوي לכך, שלח אחريו, ושאל אותו כלום לקחת דבר מימייך מאדם אחר, אמר לו לקחת מעשר, ולא הסכימים הרואה למסור בידו את השם המפורש, אמר שמא יבקש דבר מה אצל אחד מהבריות, והלה לא יתנו לו, ויכעוטו עליו ויהרגנו", יעוויש.

ומה מבטיל הדבר, שעל אף היותו אדם חדש הרاوي שימטרו בידו את השם המפורש, כיון שלקו מימייך דבר מה מזולתו, יתכו שכל כך הרגל לכך, עד שאמ יטרב אדם לתת לו מבוקשו הרי הוא עלול לרצחו נפש עי' השם המפורש אשר נפטר בידו, (ואהעפ"י שלא נטל אלא מעשר שהוא ממון השבט, מי' כבר טעם טעם הנאה מן הזולות). ועי' במאיר ברכות י': על מה שאמרו שם "הרוצה ליהנות יהנה כאליشع", ופי' שהי' ע"מ לגמול לנוטן, אחר שיודיע שיש בידו לגמול לו, יעוויש.

ובابرיהם אבינו נאמר בשעה שביקש מלך סדום לתת לו הרכוש שהגיע לידי בנצחו את המלכים, אמר אברהם, "הרימותי ידי אל די אל עליון וגוי אט מחוט ועד שרוך נעל ואט אקו מלך אשר לדי וגוי".

וקשה להבין למה הי' צריך להשבע על כך, וכי נסיוון כה גדול הי' זה לאברהם שדי ברכו בכל, הכי הי' חסר חוט או שרוך נעל مثل מלך סדום. והי' נראה בטעם הדבר, כי ודאי בין כך וכך לא הי' נוטל, אלא אילו לא נשבע, הטעם שלא הי' נוטל הי' מצד הכרעת הדעת, ומשנשבו הרי הוא מושבע ועומד שלא ליטול, והוא עפ"י מה שאמרו זיל (מכות כג ב') "רצה הקב"יה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להן תורה ומצוות", ופירש"י שם, "שלא הי' צריך לצוות כמה מצוות ובכמה אזהרות על שקצים ונבלות, שאיו לך אדם שאינו קע מהם, אלא כדי שיקבלו שכר על שפורים מהתם", ע"כ. וצריך比亚ור, דאכתי אמאי מקבלים שכר על כך, והרי נפש האנשה מהם ובין כך הי' מנע מלואכם.

וכבר אמרנו במקום אחר לדבר, דהנה אם יהא מונח לפני אדם מאכל מאוס ועם זאת מעורב בתוכו סט המות וכל האוכלו מיד הוא מת, הרי האדם שהוגש לפני המאכל נרתע לאחוריו ופורש הימנו, האם בגל מיאוס המאכל הוא פורש, לא כי, אלא בגל הטעם המות שבו, עפ"י שגם לו לא סט המות ג"כ הי' פורש מן המאכל, אלא שעתה בגל הטעם העיקרי של סכנת מות, הרי הטעם הטעיל של המיאוס בדבר, המתבל מחששו ומהויגשתו. והוא הדין באיסור אמלת שקצים ורמשים שאטרה תורה, עפ"י שגם לו לא האזהרה שבתורה ג"כ הי' אדם פורש מהן בגל מיאוטן, אולם לאחר שתורתה אס्रתם, הרי האיסור אצל אדם בישראל כסט המות, וכל מה שפורש מהם הרייז בגל החשbon הגדול של הבוזירה בחיים, וחשובן המיאוס איינו מתחשב אצלם כלל, על כן מן הדין שיטול שכר על כך, ולמי"ש רשאי רצה הקב"יה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להן תורה ומצוות, כדי שיקבלו שכר עליהם.

ומה שכח הרמב"ם בשמונה פרקים (פ"ו), שמה שאמרו חז"ל י"א לא אמר אדם אי אפשר לאכול בשר בחלב, אלא יאמר אפשר ומה עשו אבי שבשנים גזר עליי, כל זאת במצבות השמעיות (חוקים), אבל במצבות השROLיות צריך אדם לומר אי אפשר לעשות רע כלל, ומעלתו

גדולה ממעלת האדם המתחאה לרע ומושל בנפשו, יעניש.

נראה לומר בכונתו זיל, כי אמנים במצב השכליות צריך לומר "אי אפשרי", והיינו שיאמר כי לו לא הציווי של הקב"ה היל' ג"כ נמנע מכך, כי הטבע האנושי אף הוא שולל מעשים כאלה, אבל עתה שנצטויבו על כך מאות הקב"ה, כמו מהוניות העיקרית היא ציוויו ית', וכל שאר החישובים כמו דליתנייהו, כמו שביארנו.

וראייה ברורה לדברינו מדברי הרמב"ם גופא ביד החזקה (בhalachot מלכים ספריה), שכטב שכן נח צריך לקיים ז' מצות מפני שנצווה בהן עיי' הקב"ה בתורה, "אבל אם עשה מפני הכרע הדעת, אין זה גור תושב ולא מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם עכ"ל.

והרי חלק גדול מז' המצות הן מצות שכליות, ומימן לא חילק הרמב"ם וקבע כי את כולם יעשה מפני שציווה בהן הקב"ה בתורה, ולא מפני הכרע הדעת, ואם בנכרי כך בישראל על אחת כו"כ, ועייל כמושביה.

והוא שאמרנו כי יתכן לפרש שעל כן נשבע אברהם שלא יכח ממלה סדום "מחוט ועד שרור נעל", כדי שתהיל' אי לקיחתו מצד השבואה בדי' ולא מפני הכרע הדעת.

עוד נראה בטעם הדבר, עפ"י מה שידוע בשם הגראייס זיל שהאדם הוא הדיין בכל מעשיו, וכל רגע ורגע הוא דין ומכריע מה יעשה, וכשם שהשוחד פוטל את הדיין מלדון את הדיין, כך כל נגיעה פוטלה את האדם מלאיות דיין על עצמו.

ולכן חושים הצדיקים על עצמן שמא יגעו אפי' במשהו, כי ה"נגיעה" אין לה שיעור, והשוחד יעור עיני פקחים, יהיו פKH וצדיק כאשר יהיה, על כן משביעין את יצרם וכובלים עיי' כך את עצמו.

ומציננו שם ששבוע אלישע יחי די אם אקחו, כך נשבע גיחזי "חי די אם לא אקחו", והייל' שגיחזי שבגור בתורה היל' (ירושלמי פ' חלק), החליט שכבוד שמים מחייב לקחת מנגנון, ולכן השביע אף הוא את יצרו, הרי אנו רואים עד כמה "נגעה" מטעה את האדם, לחשוב שלא רק שמעה היתר הוא זה, אלא שיש בדבר כבוד שמים, עד שהשביע את עצמו פו ימנע מלקחת.

וכן אמרו בנדרים (ח א') "ימני ששביעין לקיים את המצתה, שנה' שבתאי וקיימה לשומר משפט צדק", ופי' הר"ן, ימני שדבר הגון הוא להשבע לקיים את המצתה, ואפי' כשרים שבמנעים מהשבוע שבעים הם בכך, וכן' שהרי דוד היל'عروה כן', עכ"ל יעורי". אף כי כה חמורה השבואה והכשרים נמניעין הימנה בכלל זה, ומכננים להפסיד אפי' ממון רב ובלבבד שלא להשבע אפי' אמת, מימן לקיים את המצתה שבעים, וכדי הדבר כדי שלא לבא לידי נסיוון, והוא על דרך שאמרו זיל "הצדיקים משביעין את יצרם".

ב

אי' בסוטה (מיז א') "תיר שלשה חלאים חלה אלישע וכו' אחד שדהו לגיחзи בשתי ידים, וכו'. תיר לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, לא כאלייש שדחוו לגיחзи בשתי ידיים, וכו'. עוד שם, "וילך אלישע دمشق - למה הלך, אמר ר' יוחנן שהלך להחזירו לגיחзи בתשובה, ולא חזר, איל' כך מקובלני מכך, כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מסתפיקים בידו לעשות תשובה, מי עביד, איל' אמר דמי אבן שואבת חלה לו לחטא ריבעט, והעמידו בין שמים הארץ, ואי' אמר דמי שם חקק לה אפומה והיתה אומרת אנכי ולא יהיה לך, ואי' אמר רבן דחה מקמי", ופירש'י "שהי' דוחה את התלמידים מפני אלישע שהי' משמש לפניו", יעורי".

ולפי הנראה הרי סדר החטאים הוא מן הקל אל הכבד, השני ודי חמור מן הראשון, וaic השלישי חמור מכולו, ועליפ' ממה שנמנבה חטא זה בין בני בני חטאים חמורים של עי'ז, כלל שהוא מתייחס ונערך כמותם, כלומר שמניעת תלמוד תורה מן התלמידים היא מן החטאים הקשים ביותר, ונראה חוטא ומחטיא את הרבים ואין מספיקין בידיו לעשות תשובה. ובירושלמי (פ' חלק) איתא, שבשה שאלישע הי' דורש הי' גיחזי יושב בחו', ראו הכל את גיחזי שאינו נכנס אף הם לא נכנסו, נמצא משנתו של אלישע נאמרת ואין הכל נהנים ממנו, ומיכן לימוד גדול לבני הישיבה, עד כמה צריך ליזהר בעניין זה, שלא יהיה חיו בכלל החוטא ומחטיא את הרבים.

אמנם למרות הכל אמרו חז"ל, "ולא כלישׁ שדחוּ לגיחזִי בשתי ידִים", ונגעש על כך, כי תלמיד אין לדחות וכי אפי' תלמיד אשר צזה.

וכך מצינו אצל אברהם, שכל זמן שהי' לוט עמו במחיצתו פירשה שכינה ממנו, וauf'yi כן לא הרחיקו אברהם, עד שאמר לוט "אי אפשר לא בר ולא אלוקיך", ועוד אמר לו אברהם "הفرد נא מעלי". ואחר כל זה אמרו חז"ל (ב"ר מ"א י"א), "ר'yi אמר כעס הי' לאבינו אברהם בשעה שפירש לוט בן אחיו ממוני, אמר הקב"ה לכל הו מדבק וללוט אחיו איינו מדבק", למדנו שאפי' במצב זה לא הי' צריך לדחותו.

וכבר נתבאר במאמר "ההכנה לקבלת התורה" כי החיבור בין כל ישראל היא ההכנה העיקרית לקבלת התורה, וח"ו אם "חלק לכם עתה יאשרו".

וק"ו לבני הישיבה שכולם אהובים וברורים, שצרכייכם להיות כולם כאיש אחדقلب אחד.

אזכור התורה
אזכורות השות